

DIREKTORATET FOR
NATURFORVALTNING

Oppnår norsk vannforvaltning godt nok vannmiljø?

Jo Halvard Halleraker
SRN vassdragsseminar, 27. april 2010

Sentralt for norsk vannmiljø

- De viktigste belastningene
- Vannforskriften og ny naturmangfoldslov
 - Kriterier for godt vannmiljø og øvrige miljømål
 - Nye bærekraftmål for hele Europa
- Sektorenes miljøansvar
 - Nye rammer
 - Virkemidler som må anvendes
 - Påvirker betaler
- Nasjonal prioritering og den politiske viljen
 - Framdrift og ressurser
 - Sektorinteresser
 - Avklaringer og prioriteringer

Oppnår norsk vannforvaltning godt nok vannmiljø?

- Tja....
- Nei, dersom praksis til nå videreføres
- Men, ja om noen år forutsatt
 - At miljønormer for bærekraftig vannbruk legges til grunn
 - Gjennomfører nødvendige miljøtiltak
 - Bærekrafthensyn blir førende for sektorinteresser
 - Legger om virkemiddelbruk evt utarbeider nye...
 - Unntak ikke blir hovedregelen i regulerte vassdrag

EUs vanndirektiv

– helhetlig vassdrags og kystforvaltning

DIREKTORATET FOR
NATURFORVALTNING

- Verktøy for bærekraftig bruk og beskyttelse av kyst- og ferskvann
 - Økologi helt sentralt
 - Naturens tålegrense
 - Systematisk forvaltning
- Samordning
 - Alle vannbrukere skal bidra
 - Alle vesentlige påvirkninger
- Bedre kunnskapsgrunnlaget
 - overvåking
- Forskrift om rammer for vannforvaltning og naturmangfoldsloven

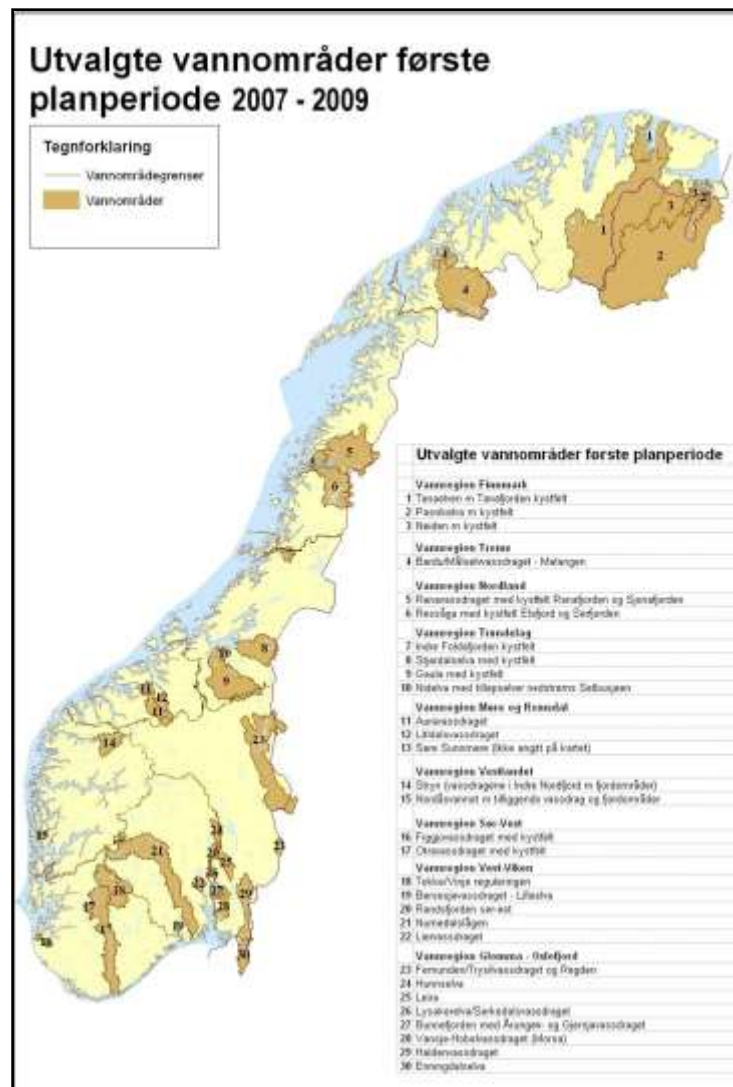

Regionale forvaltningsplaner

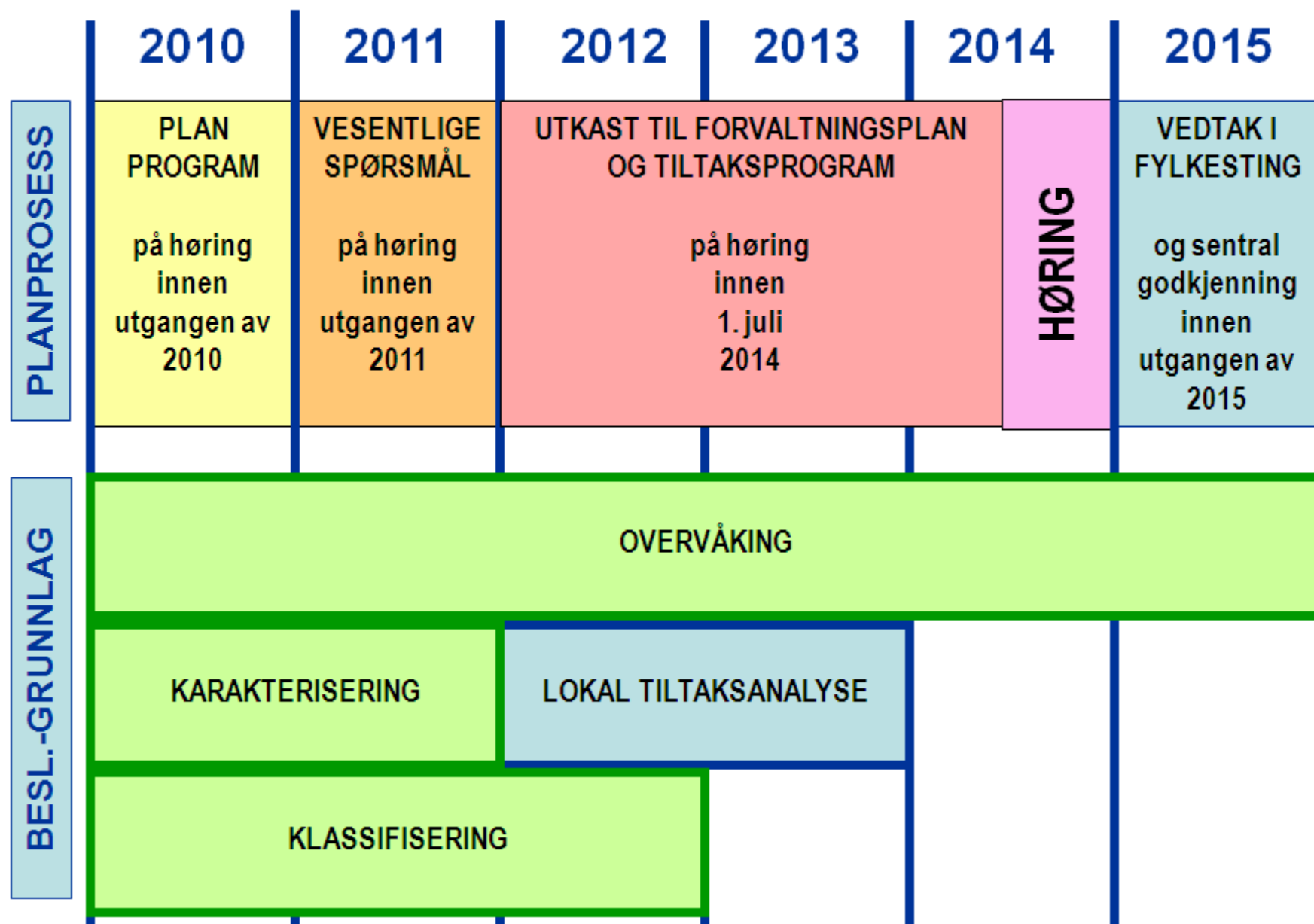

DIREKTORATET FOR
NATURFORVALTNING

- Avventer sentral godkjenning
 - 9 planer for 29 vannområder ihht vannforskriften
- Godkjente tiltak igangsettes før 2013 for å nå målene før 2016
- Planarbeidet for hele landet i gang nå
 - Godkjennes før 2016
 - Godt eller svært godt vannmiljø (hovedregel) nås innen 2021
 - Unntaksbestemmelser og tilpassede miljømål
 - Tidsutsettelse (→2027 evt 2033) og mindre strenge miljømål anvendes unntaksvis
 - Sterkt regulerte vassdrag (SMVF) – godt økologisk potensial **uten "vesentlig" tapt produksjon**

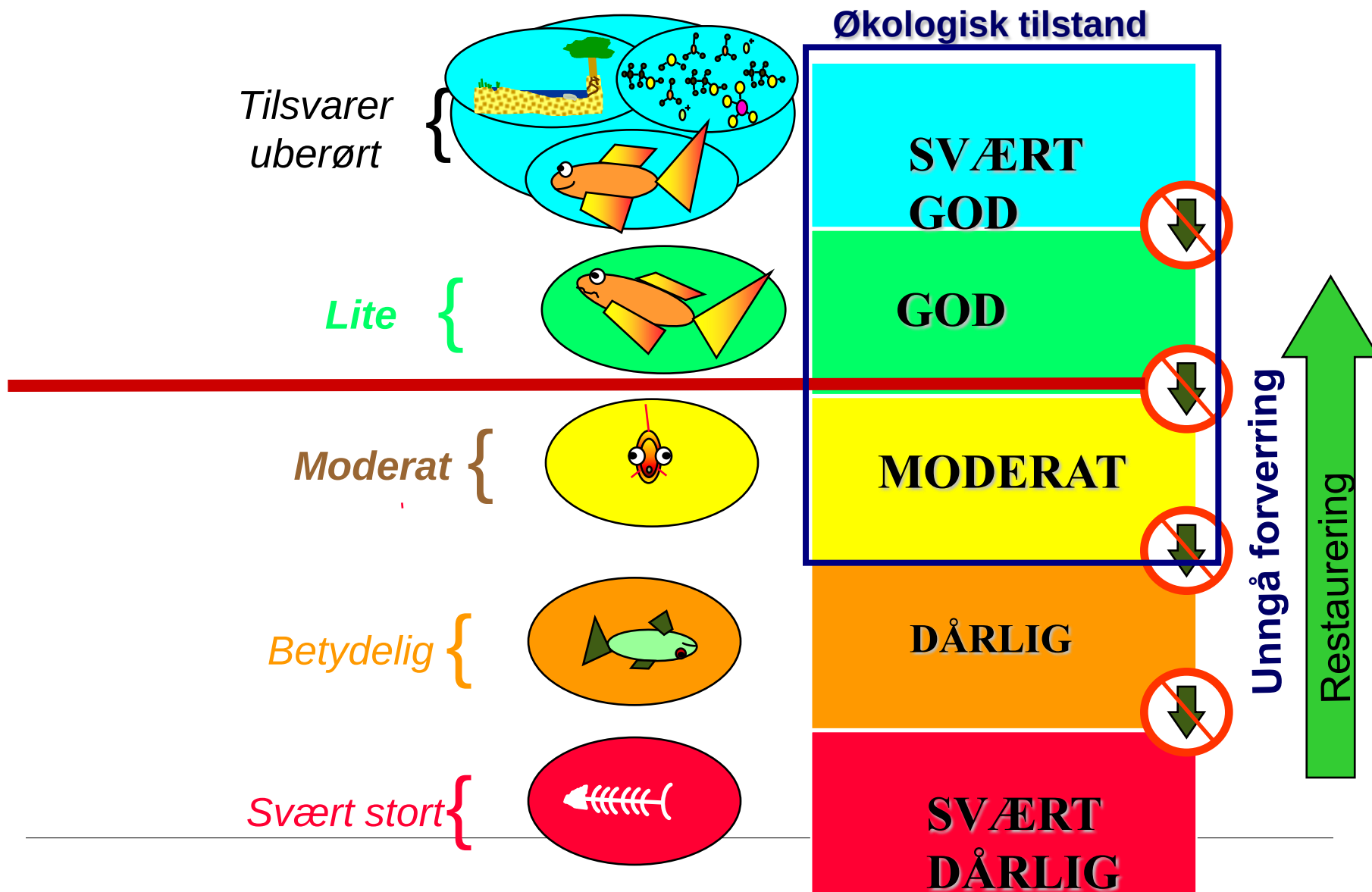
Nytt planarbeid 2010 -2015

Miljønormer for godt vannmiljø

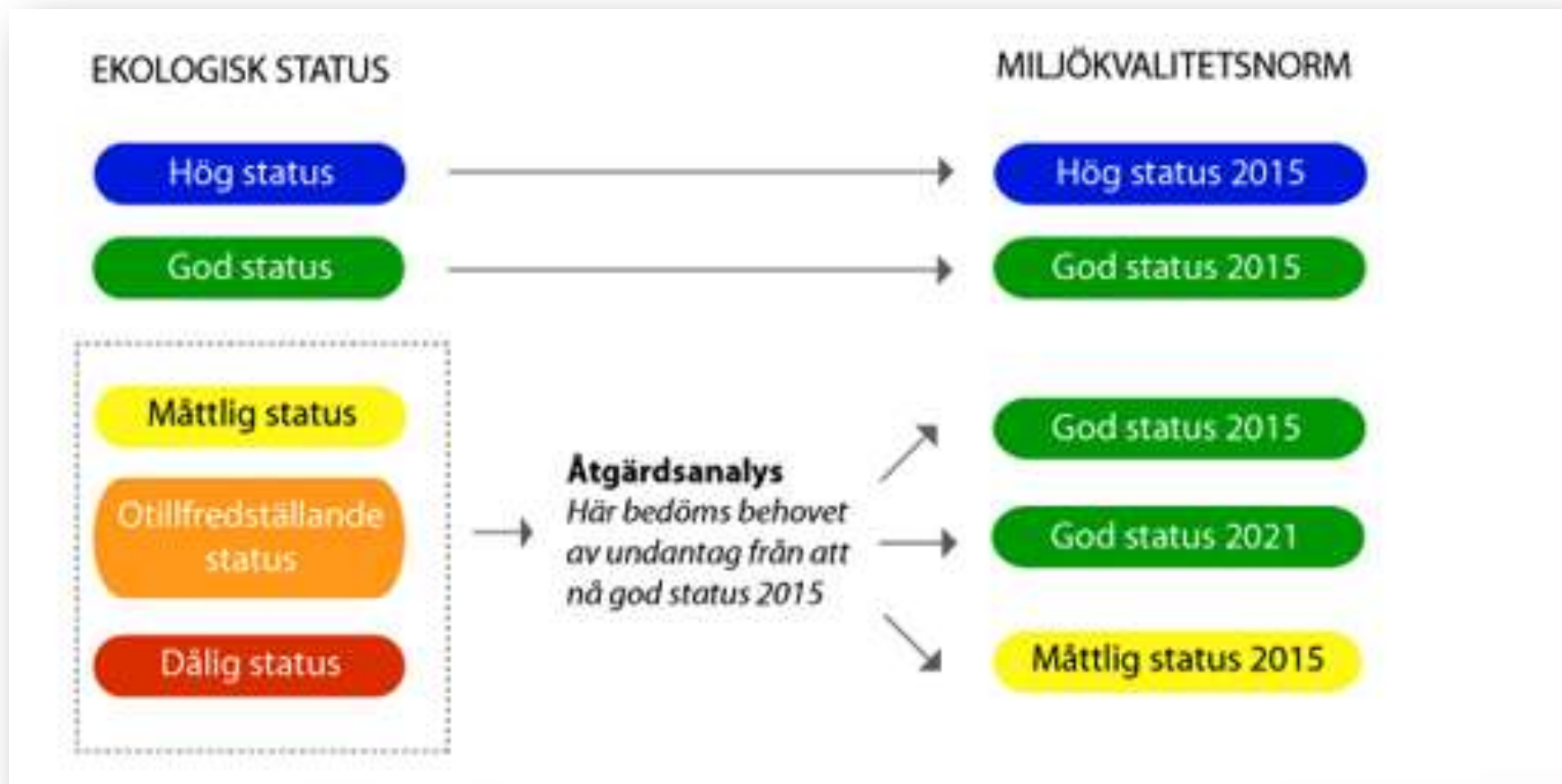
DIREKTORATET FOR
NATURFORVALTNING

Tiltak for bærekraftig vannbruk

DIREKTORATET FOR
NATURFORVALTNING

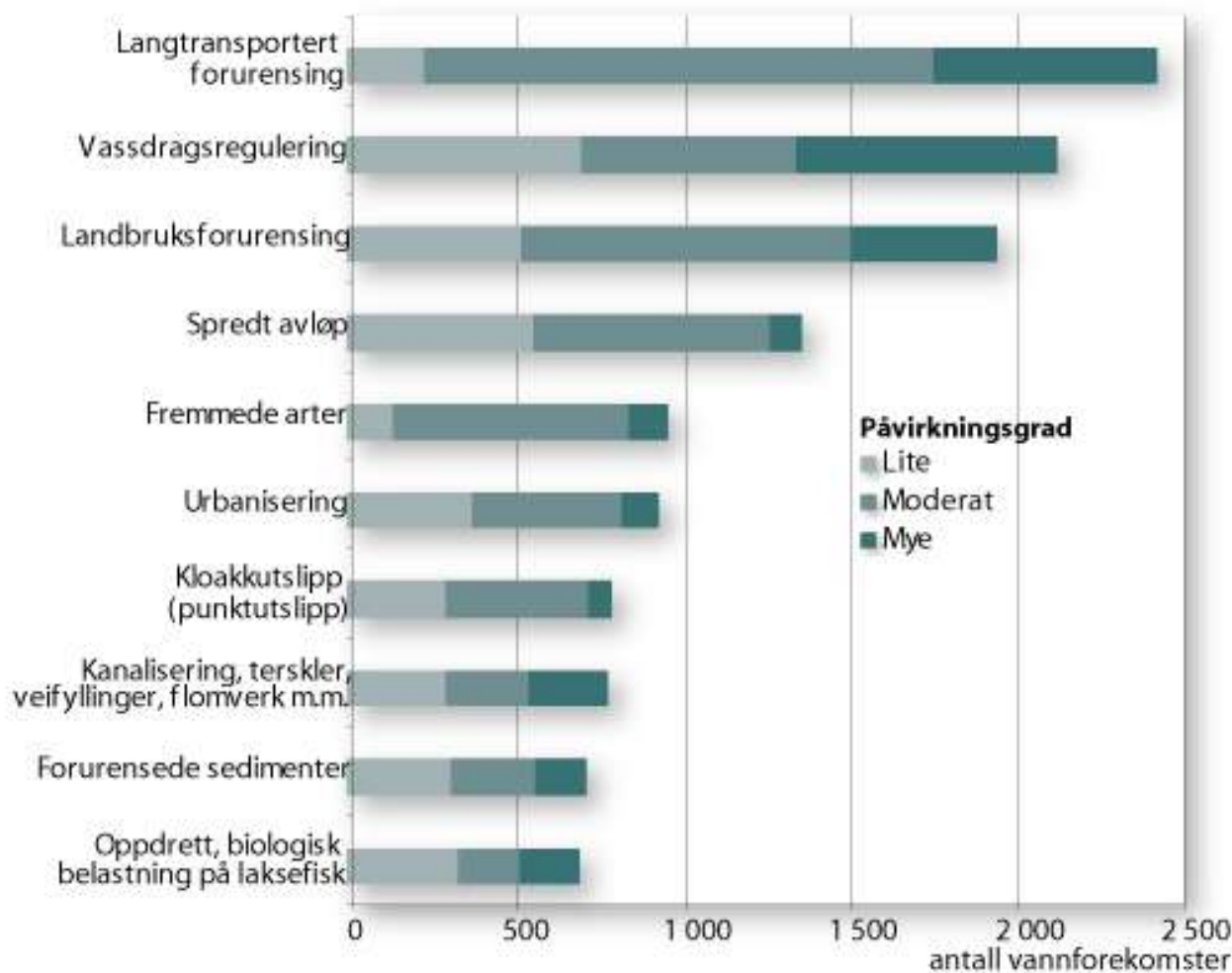

Hovedtrussler – norsk vannmiljø

DIREKTORATET FOR
NATURFORVALTNING

De ti viktigste påvirkningene på vannforekomster i Norge

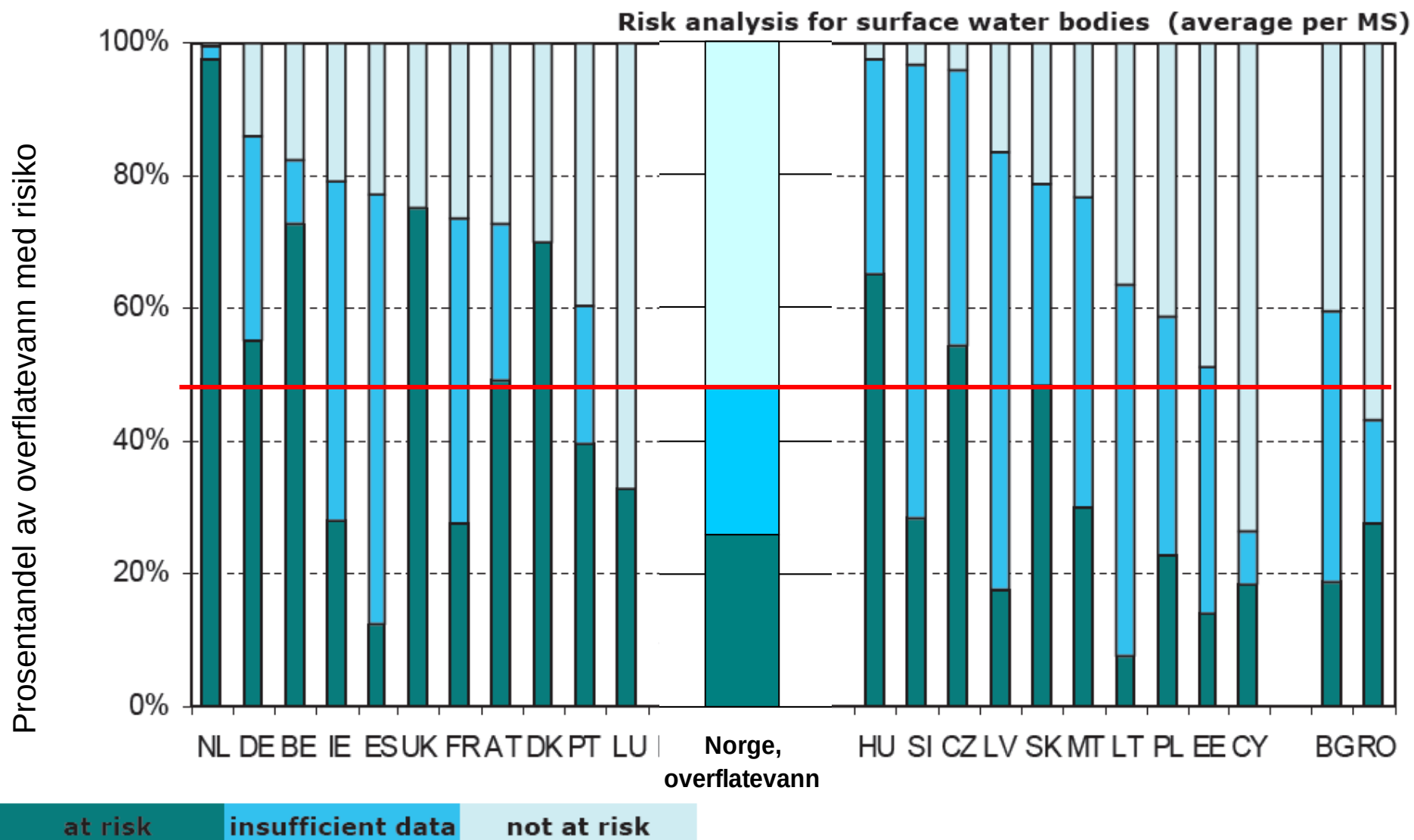

Kilde: Vann-Nett, oktober 2008
www.miljostatus.no

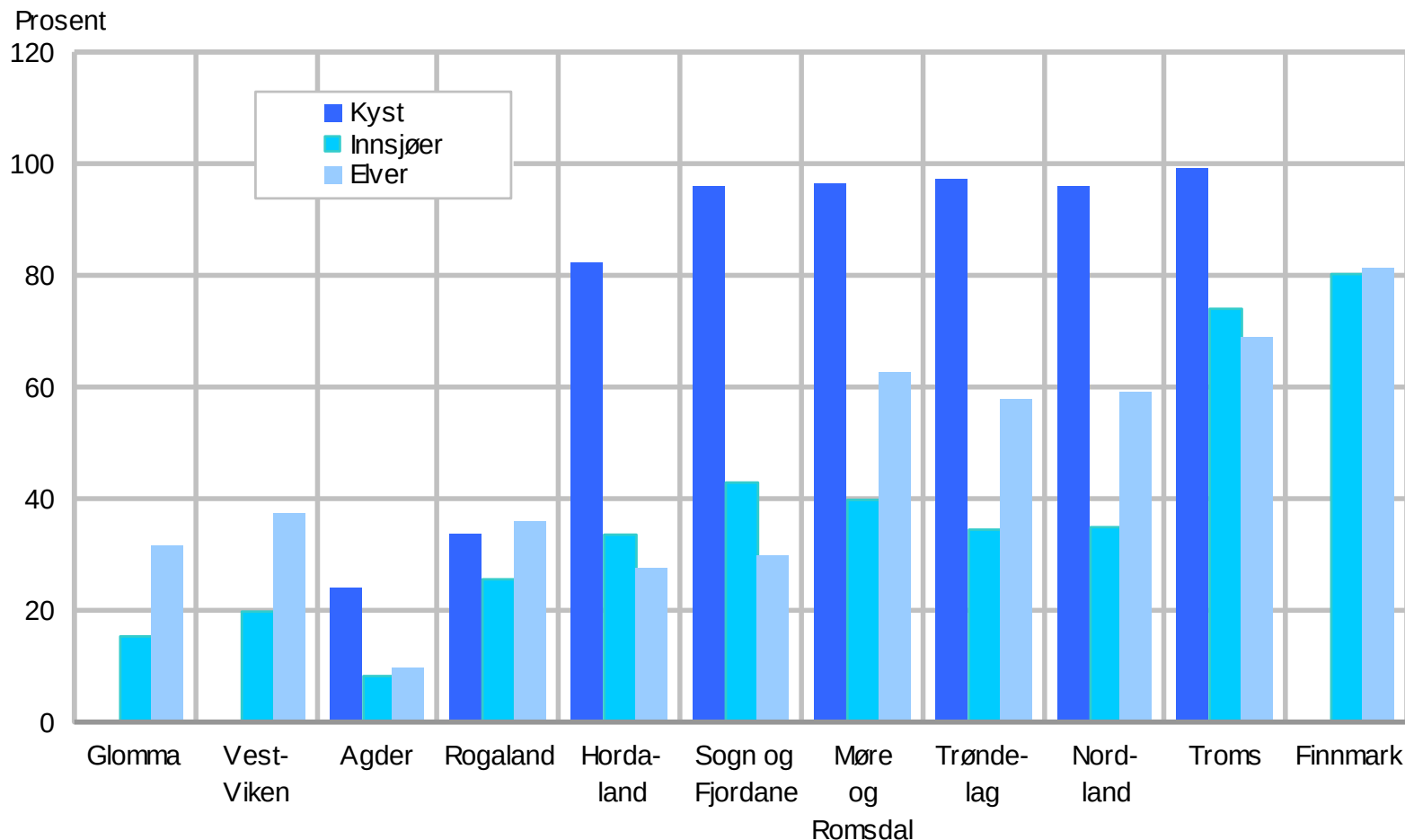

Implementation Results

Article 5 analysis - 5

Bærekraftindikatorer - SSB

Andel av areal av vannforekomster (innsjø og kyst) og andel av antall elver i karakteriseringskategorien "ingen risiko"

Kilde: Vann-nett.no per 17. mars 2010.

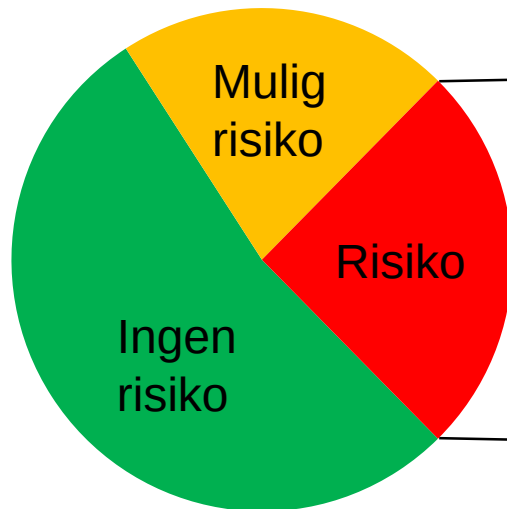
Vannkraft betydelig påvirker

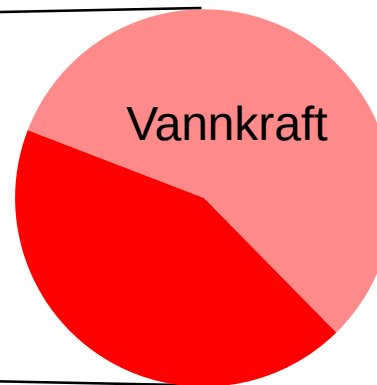
DIREKTORATET FOR
NATURFORVALTNING

Overflatevann

(n=15 328)

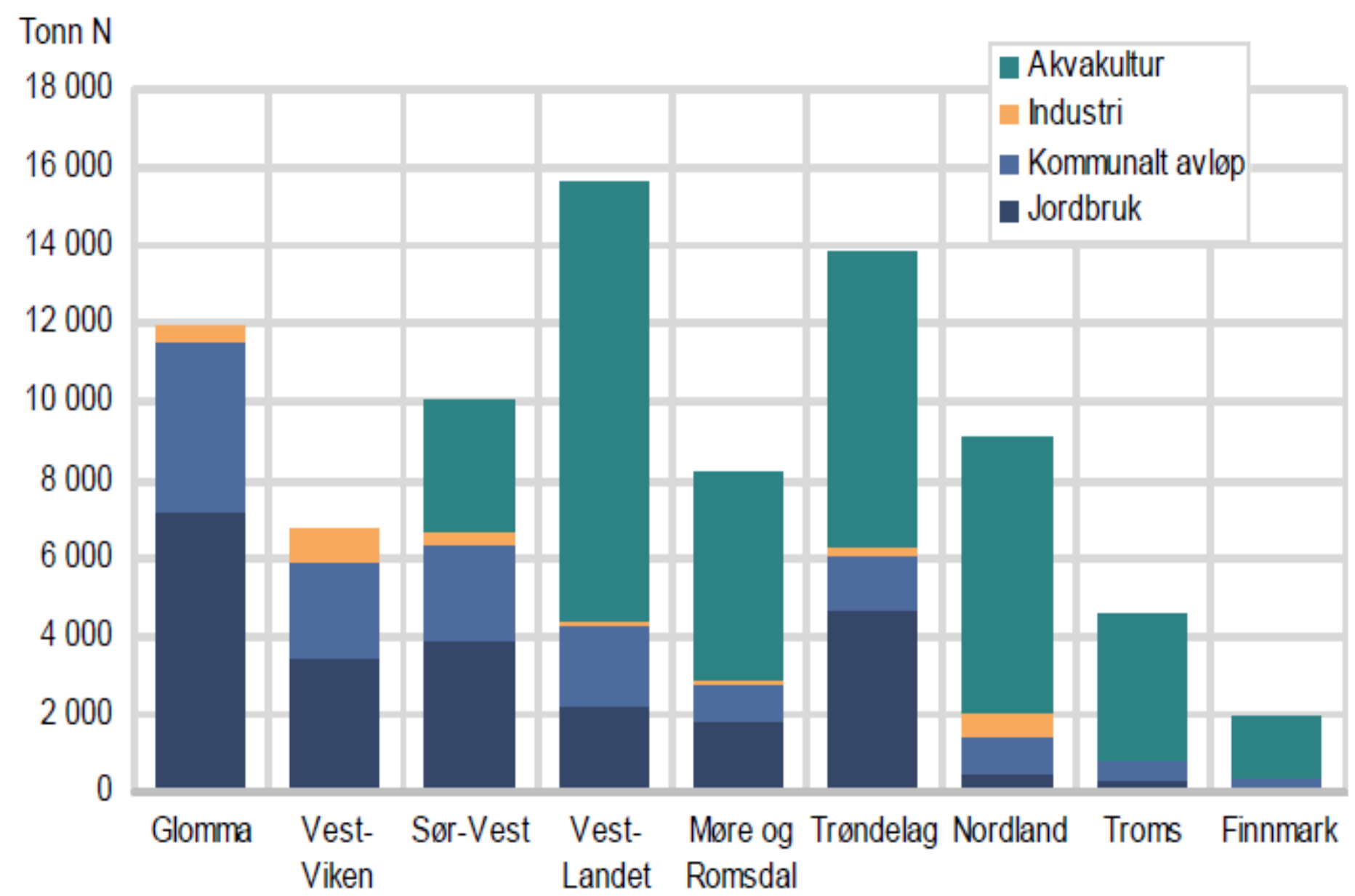

■ Ingen risiko

■ Mulig risiko

Figur 10.7. Utslepp av nitrogen, etter vassregion og utsleppskjelde. 2007. Tonn N

Kjelde: NIVA (2008).

Vilkårsrevisjoner

- Modernisering av miljøvilkår er hensikten
- Stortinget har gjentatte ganger etterlyst prioritet og samordning med forvaltningsplan etter EUs vanndirektiv
- 340 konsesjoner kan revideres innen 2022
 - Forutsatt at noen påberoper behovet
 - Forutsatt at sektormyndigheter prioriterer vilkårsrevisjoner
 - Helt sentralt for å sikre bærekraftig vannkraft og nå vanndirektivets miljømål
- Revisjoner pr 01.01.2010
 - Kun en revisjonssak (Vinstra) ferdigbehandlet
 - Mer enn 50 % av alle konsesjoner kunne vært omgjort
 - NVEs forslag til retningslinjer på høring

Føringer fra Stortinget (St prp 75)

Innstilling nr 131 til St prp 75 (2008- 2009)

Komiteen mener at tiltaksplanene som skal utarbeides med utgangspunkt i direktivet, må **innlemme revisjoner av vannkraftkonsesjoner.**

I særdeleshet er det viktig å få til **ordentlige miljøforbedringer** der det ikke er krav om minstevannføring i dag.

På sikt må **konsesjonsrevisjonene synkroniseres med revisjon av forvaltningsplanene** i vannregionene, slik direktivet forutsetter.

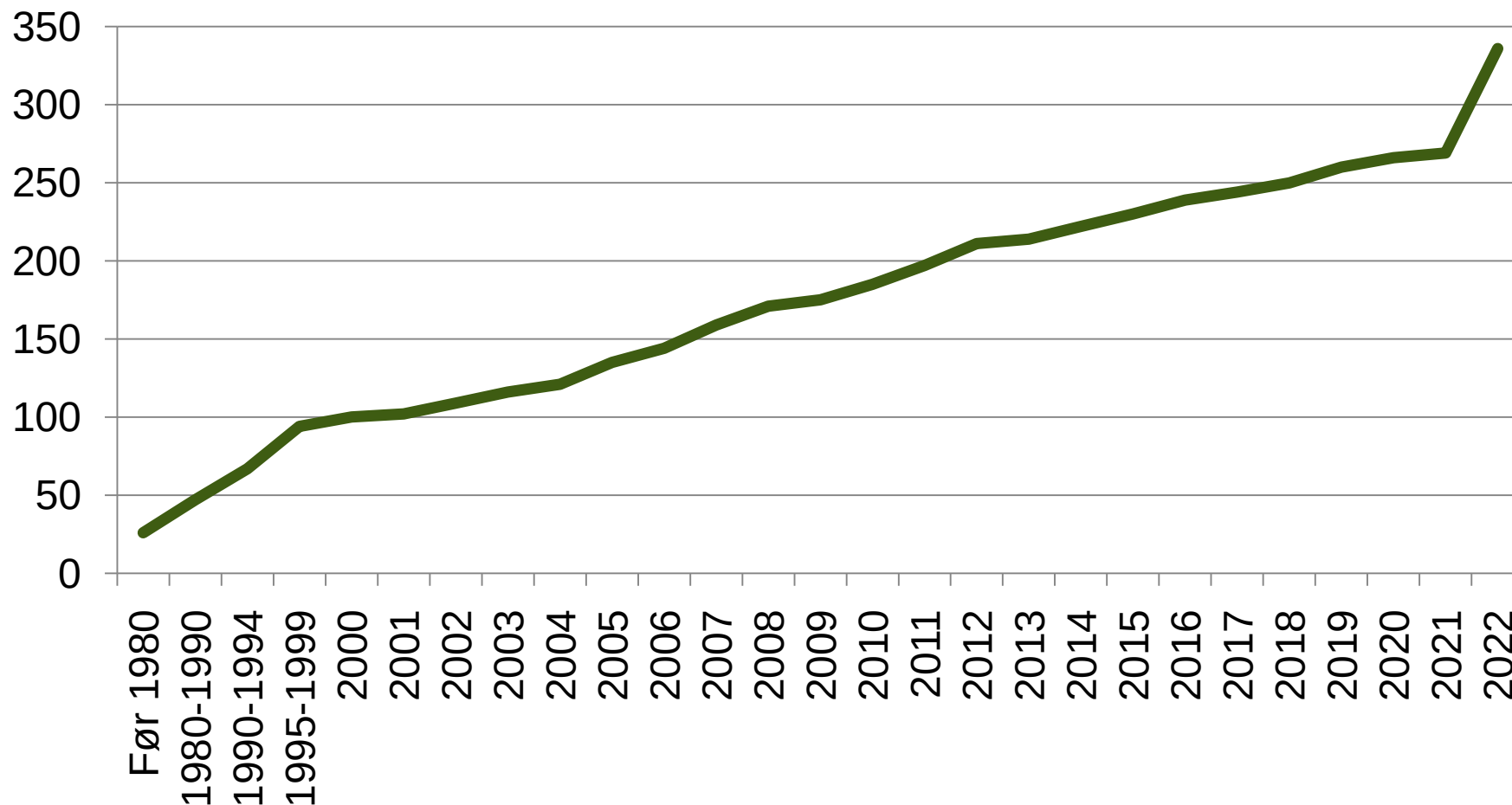
- Komiteen vil påpeke at det generelt er **stort forbedringspotensial på mange plan i gamle vannkraftverk**, der potensialet for miljøforbedring kan være stort **med bare litt vannslipp.**

Vilkårsrevisjoner skjer jo knapt..

DIREKTORATET FOR
NATURFORVALTNING

Antall konsesjoner og mulig revisjonsårstall

Miljømål – regulerte vassdrag

	Energi myndigheter	Miljøforvaltning
Miljømålet	Best mulig <u>uten</u> endrede vilkår (ikke mer minstevann)	Ambisiøst – langsiktig, med biologisk minstekrav
Kostbare tiltak	Ja hvis god økologisk effekt (uten å ramme GWh)	Ja hvis god økologisk effekt
Harmonisering av praksis i Europa	Ikke mulig pga særnorske forhold	Ja – ønskelig så langt det er mulig
Miljøambisjon*	Uforpliktende innspill til evt vilkårsrevisjon (<i>nytt begrep</i>)	Bryter med sentrale prinsipper i vannforskriften
Vesentlige krafttap	Vurderes fra sak til sak	Nasjonale retningslinjer trengs

* Særnorsk begrep – finnes ikke tilsvarende i Europa

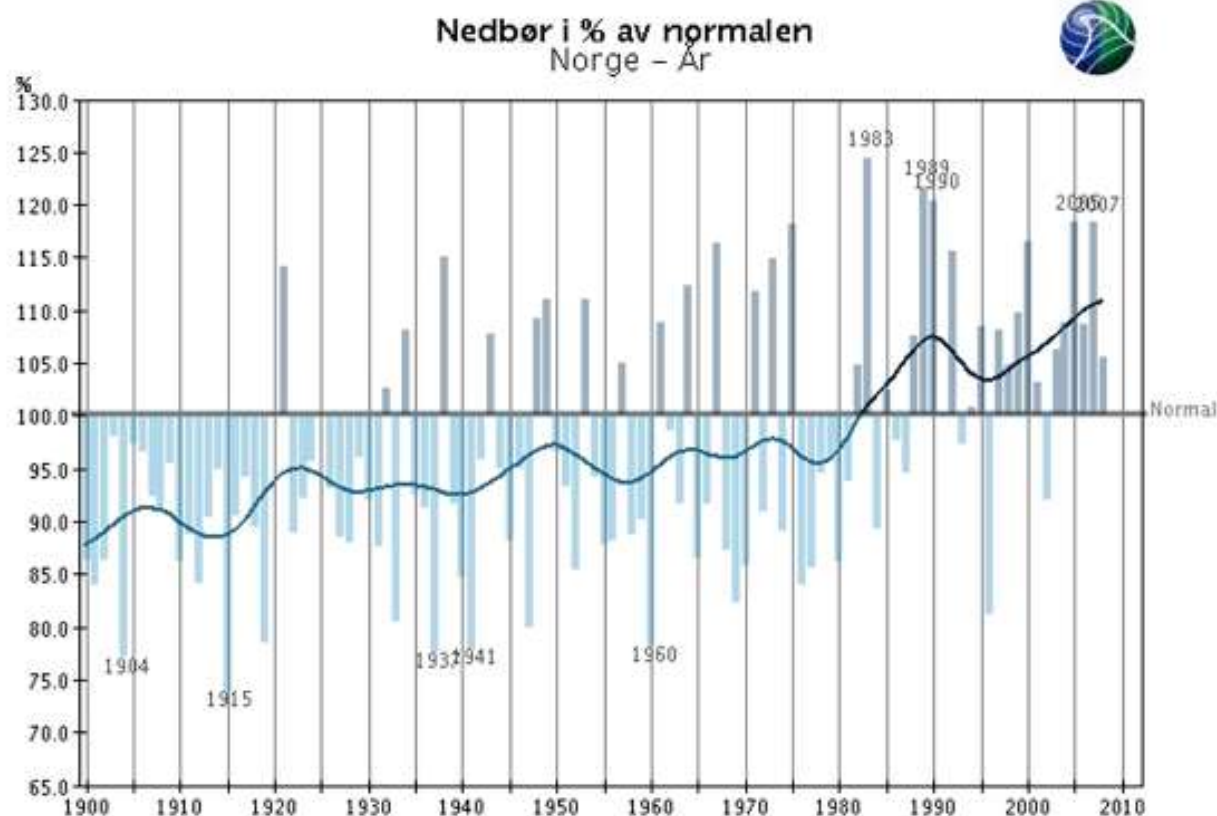
Kilder: NVEs forslag til retningslinjer – revisjoner, høringsuttalelser fra miljøforvaltningen

Vinn-vinn sitasjoner ?

DIREKTORATET FOR
NATURFORVALTNING

”Mer kraft og mer laks?”

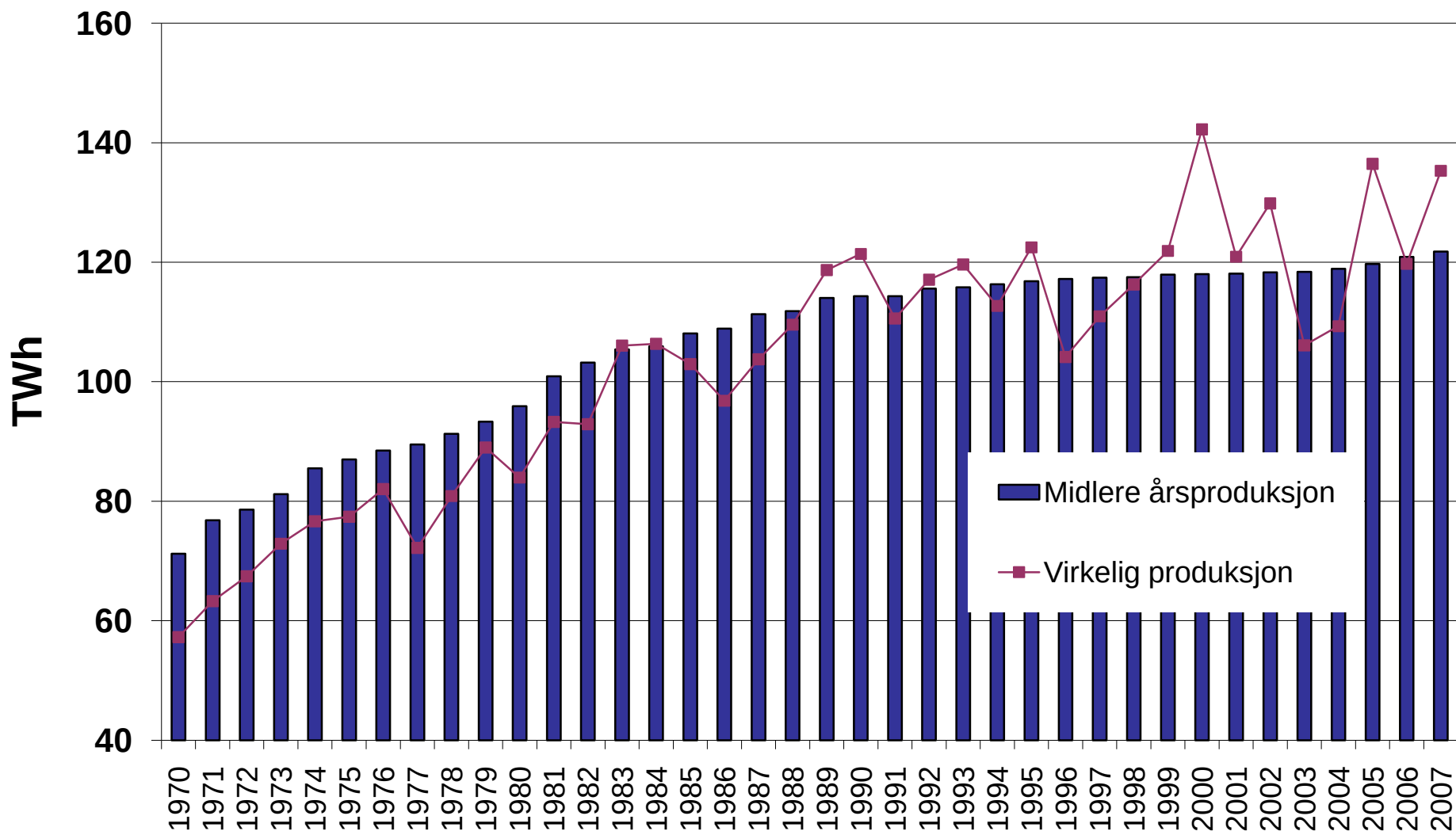
Illustrasjon: Nedbørsutviklingen i Norge de siste 100 år. Vi ser at økningen fra 1950 og 1960 til i dag har vært på om lag 10% for landet i snitt. (Hentet fra Norsk Meteorologisk Institutt's nettside <http://www.yr.no/klima/bakgrunn/1.6267078>).

ÅRENE	NEDBØR M.M.	PROSENT
1950-1959	1038,779	100,0
1960-1969	1053,224	101,4
1970-1979	1071,316	103,1
1980-1989	1129,192	108,7
1990-1999	1155,901	111,3
2000-2008	1199,903	115,5

Virkelig vannkraftproduksjon og midlere årsproduksjon (TWh)

DIREKTORATET FOR
NATURFORVALTNING

Kilde: NVE.no

Altaelva om vinteren

Øverst
(Sautso)

Nederst
(Raipas)

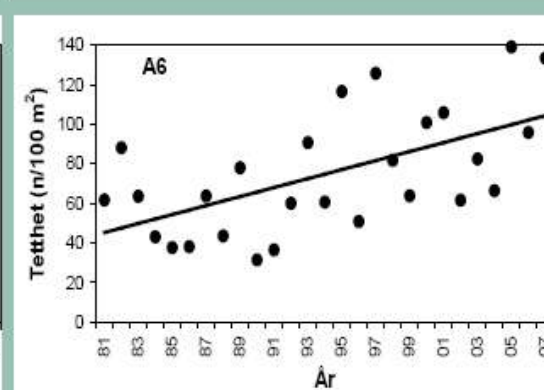
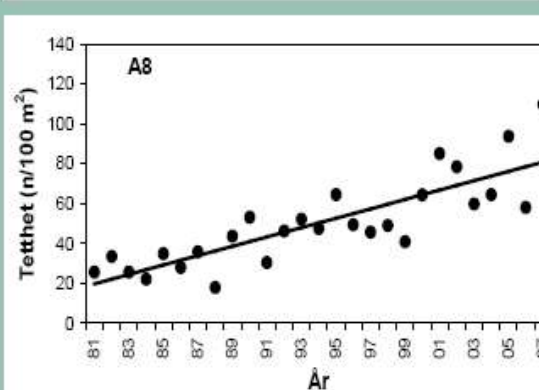
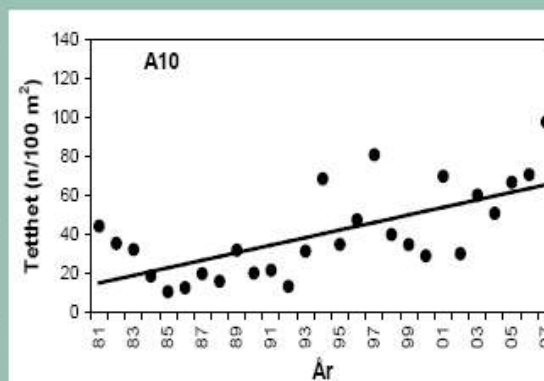
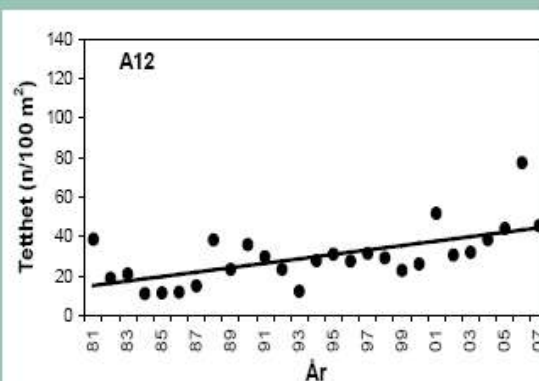
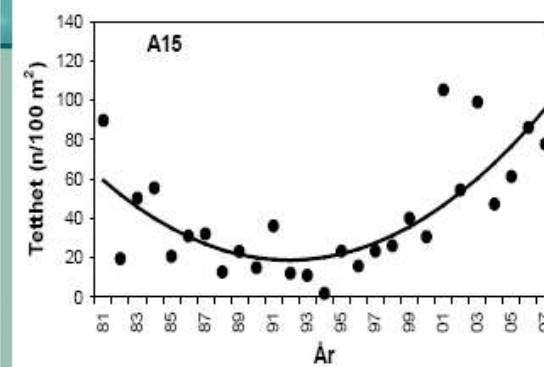
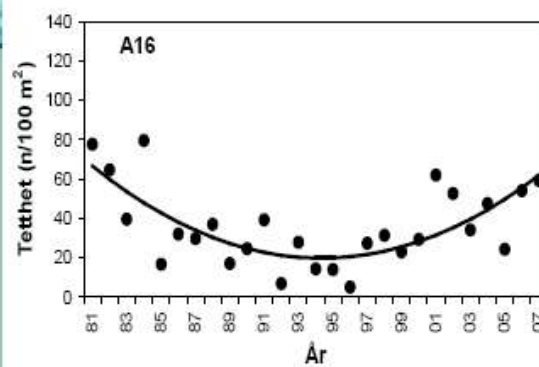
15/03/2004

Optimalisert vassdragsdrift – eks Altaelva

Laksunger

På to stasjoner i Sautso har tettheten først avtatt og deretter økt.

På de fire andre hovedstasjonene har det vært en økning.

Endring av reglementet

”Dersom slippingen etter dette reglement medfører alvorlige, uforutsette negative effekter for laksebestanden, så kan Direktoratet for Naturforvaltning be om at en endring i reglementet blir tatt opp til vurdering.”

DN og ALI, kommunen og fylkesmannen?

Statkraft

Aurareguleringen

- Tørrlagte elve- og bekkestrekninger
 - Ikke godt nok vannmiljø
 - Laksebestand tilnærmet utryddet
 - Endret landskapsbilde
- Omfattende overføring
- Oppdemming av Aursjøen
 - Hindret villreintrekket
- Lokalsamfunn tydelig i sine prioriteringer
 - Vann tilbake til Aura

NINA Rapport 275

Krav til vannføring for å reetablere en laksebestand i Aura

Arne J. Jensen
Bjørn Ove Johnsen

LAGSPILL

ENTUSIASME

INTEGRITET

KVALITET

Samarbeid og kunnskap for framtidens miljøløsninger

Miljøutfordringer - vannkraft:

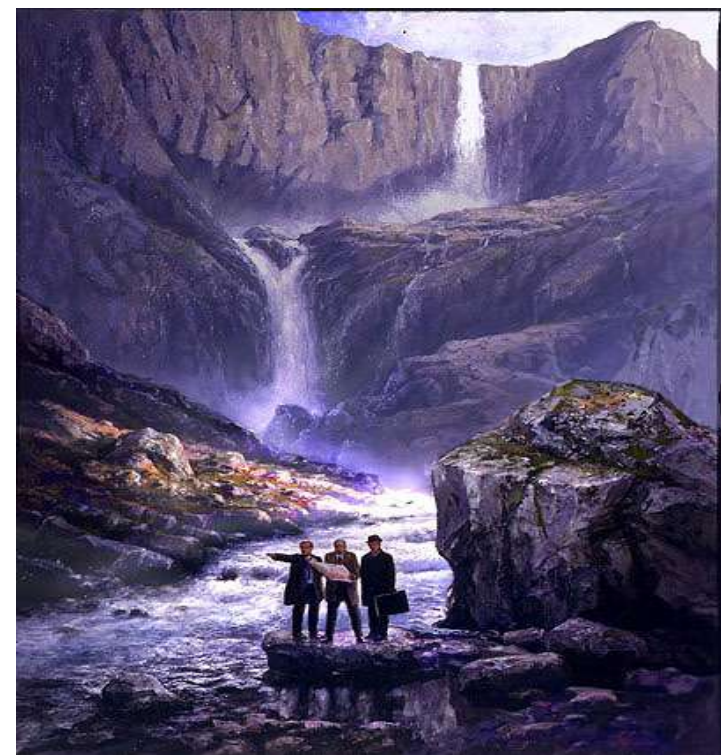

DIREKTORATET FOR
NATURFORVALTNING

Hovedprinsipp:

Miljøkonflikt pr. GWh (og energikvalitet)

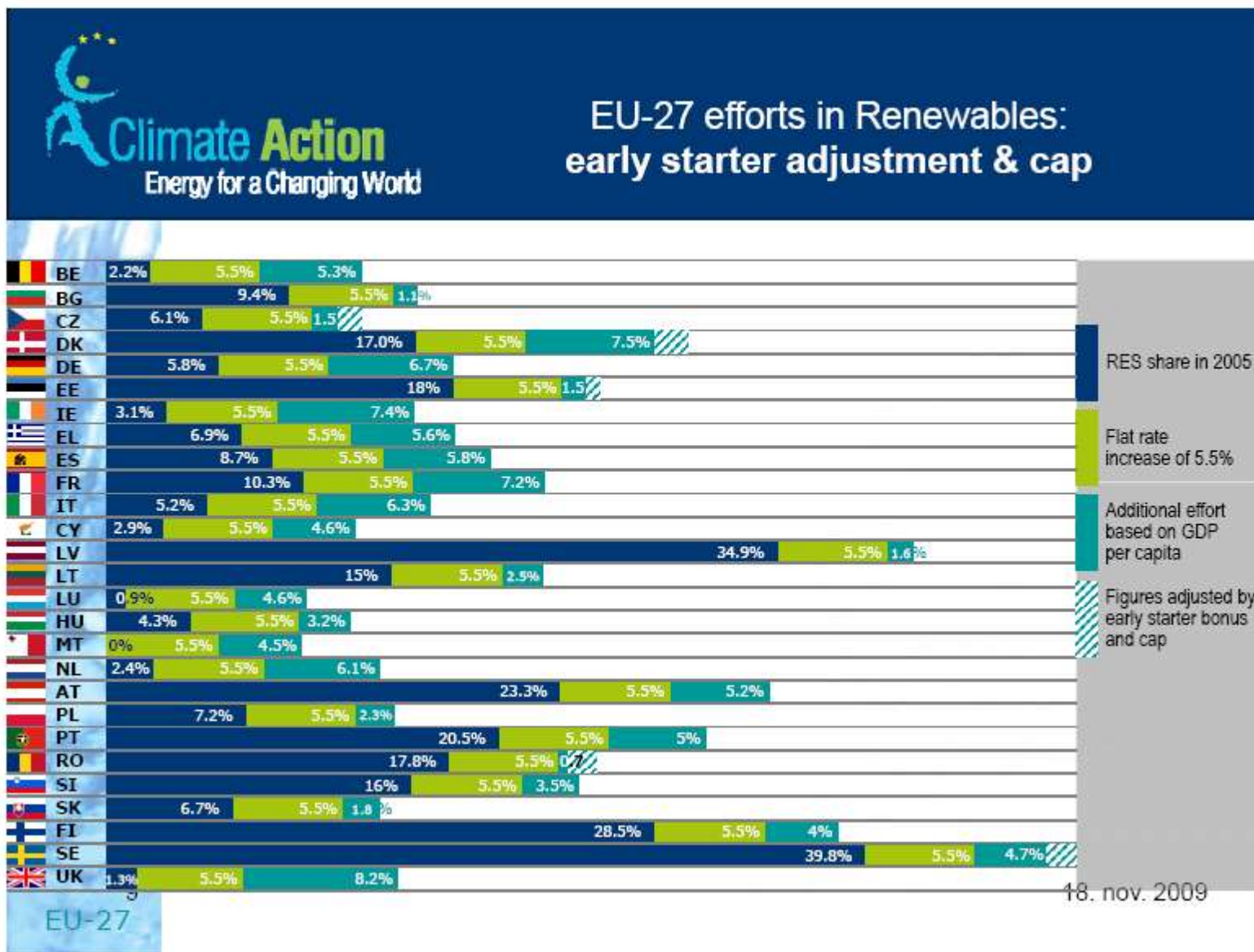
1. Gamle konsesjoner:
 - Rette opp gamle synder.
 - Gi noe av "klimavannet" tilbake til naturen.
 - Kompensere mer miljøbasert vannføring med ENØK og ny produksjon nasjonalt eller regionalt.
2. Prioritere opprustning/utvidelse (O/U) og smartere manøvreringsreglement (mer kraft og mer laks).
3. Effektkjøring (svingkraft) kun i vassdrag med akseptabel miljøbelastning.

EUs fornybardirektiv – EØS relevant

DIREKTORATET FOR
NATURFORVALTNING

Hjemmelsgrunnlag som må anvendes i regulerte vassdrag

- Naturmangfoldloven
 - Krav til kunnskap
 - Krav til miljøhensyn
 - Miljøkvalitetsnormer
- Vannforskriften
 - Definerer rammene
 - Samordning av virkemidler
- Vannressursloven
 - Omprøvning
- Vassdragsreguleringsloven
 - Vilårsrevisjoner (som bør forskriftsfestes)
- Standardvilkår for naturforvaltning
 - Optimalisere miljøtiltak (anvende kunnskap)
 - Framskaffe kunnskap (overvåke, evaluere)

Er norsk vannkraft bærekraftig?

- **Mange eldre utbygginger uten miljøhensyn**
 - Samfunnet forventer moderne miljøtilpasninger
 - Vilkårsrevisjoner er virkemidlet for modernisering
 - Kunnskapsbasert forvaltning sentralt
- **Betydelig el kan produseres på en miljøakseptabel måte fra vannkraft med miljøbasert vannføring**
 - O/U best
 - Konsesjonspraksis og miljøstandarder for nye inngrep sentralt ift vårt nasjonale vannmiljø
 - Fornybart er ikke det samme som bærekraftig
- **Vannkraftforvaltning må samordnes med vannforskriften**
 - Alle sektorer må derfor samordne sine virkemidler
 - Regional planlegging som styringsdokument for statlige sektormyndigheter
 - Miljømålene er de langsiktige minimumskravene etter EUs vanndirektiv